

HASAN BASRİ BİLGİN

bu topraklarda güller kırmızı açar

PAŞAM

41. BASKI

TARİHİ ROMAN

Hayat

bu topraklarda güller kırmızı açar

PAŞAM

© 2016, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. Ltd. Şti.
Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

ISBN: 978-605-5365-08-0

Sertifika No: 12451

Hayat Yayınları : 375
Tarihi Roman : 12
Kitabın Adı : Bu Topraklarda Güller Kırmızı Açar Paşam
Yazarı : Hasan Basri Bilgin
Yayın Editörü : Erol Şahnacı
Kapak ve *İç Tasarım* : Hayat Yayınları
Baskı Yeri & Tarihi : Ankara, 2018
Baskı & Cilt : Ertem Basım

Başkent Organize Sanayi Bölgesi 22. Cadde No: 8
Malıköy - Temelli / Ankara
Tel: (0312) 284 18 14
Sertifika No: 16031

Hayat Yayın Grubu

Nişancı Mahallesi Davutağa Caddesi No: 26/1
34050 Eyüp - İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 GSM: 0530 290 99 78 Faks: 0212 613 11 55
www.hayatyayinlari.com - hayat@hayatyayinlari.com
twitter .com/hayatyayinlari - twitter .com/hayatyayinlari

bu topraklarda güller kırmızı açar

PAŞAM

HASAN BASRİ BİLGİN

Hayat

Hasan Basri Bilgin

1945 yılında Isparta'da doğdu. Yazım hayatına; edebiyat hocası Nihat Sami Banarlı'nın, bir yarışma sonrası (23.01.1968) Meydan Mecmuası'nda yazdığı; "Türkçe'nin eşsiz nesir dilini gayet akıcı ve tesirli bir üslupla kullanıyor!" şeklindeki açık teşvikiyle başladı.

Önce; aşk, boşluk ve inanç temalarını işleyen, 1968'li yılların en çok konuşulan romanı "Çakıl Taşları - Aşk ve Dua"yı yazdı. Daha sonra; belgelerdeki gerçeklere uyarak, Milli Mücadele ve Çanakkale gibi önemli tarih olaylarıyla idare ve toplumsal düzene yön vermiş Fatih ve Ebu Zer misali ünlü tarihi kişilikleri romanlaştırdı.

Bir yadsınamaz özelliği de "hayat" gerçeğini yansıttığı bazı eserlerinde, herkese ibret olacak bireysel felsefi deyişleri sıkça kullanıyor olmasıdır. Zira ona göre hayatın vazgeçilmez rengi; OKUMAK, ANLAMAK VE ANLATMAKTIR!

Yayınlanmış Eserleri:

Bu Topraklarda Güller Kırmızı Açar PAŞAM
1915 Çanakkale BİR ULU DESTAN
Fatih 1453
Efe Türk YAVUZ HAN
Yalnız Hünkâr 2. ABDÜLHAMİT
Hak ve Halk adamı EBU ZER
Samsat Yıldızı SAFVAN

Yaşamak Ödev Yaşatmak İbadet
Türk Devlet Geleneğinde PAYLAŞIM MEDENİYETİ
Türklerin Altın Çağı MAZİDEKİ ADAMLAR
Aşk ve Dua ÇAKIL TAŞLARI
Cennetin Anahtarı Senin Elinde

İletişim: hasanbasribilgin@gmail.com
Facebook : /hasanbasribilginsayfa

SUNUŞ

Elinizdeki romana ad olan söz; sömürge düzenine ve kendini yönetenlerin gafletine isyan eden Anadolu halkının bayrak cümlesidir…

Bu eser, ülkenin can damarlarını oluşturan KUVAYI MİLLİYE'nin ilk ocağını aydınlatan fener, Milli Mücadele'ye gebe kutlu bir doğumun belgesel öyküsüdür!

Belleğini yitirmiş bir sünepelikle topraklarının işgaline göz yuman, vatan yoluna ölme erdemini göze alamayan; aydın, yarı aydın, idareli, idaresiz tüm görevlilerin sorumluluklarını şimdilerde boşuna tartışıyoruz… Çünkü dünün bütün aydınlatıcı bilgilerini bizzat o günleri yaşayanlar veriyor.

O nadide ŞAHİTLER, "Türk Milletindenim" deme mutluluğuna ermiş bir neslin eşsiz destanını sundu tarihe.

Bu romanda, eskinin devamıyla yıkılışa gidileceğini önceden görüp yok olmanın ilacını "yenilik" havanında dövenlerin kafasında CUMHURİYET fikrinin nasıl oluştuğunu okuyacak, evlatlarının geleceği için can vermiş bir milletin yaşanmış hikâyesini bulacaksınız.

Hasan Basri Bilgin

Kuvayı Milliyecilerin aziz ruhlarına...

"GAFİLLERİN SOFRASINDA, İHANETTEN BAŞKA AŞ BULUNMAZ!"

Nisan 1919, Isparta…

Sıvaları dökük taş ocakta, tüm odayı ışıtan bir ateş yanıyordu. Oldukça harlı ve parlaktı. Kuru çam odunlarının çıtırtısı, tarihe çentik atacak nitelikteki fısıldaşmaların fon müziğini oluşturur gibiydi.

Mevlevî Şeyhi Ruhi Dede, kıl habanın üzerine sıçrayan büyükçe bir kıvılcımın közünü iki parmağının ucuyla ocağa geri fırlatıp "Şu rüyanı anlat bakalım evlât!" dedi. "Önce onu dinleyelim, sonra söyleriz düşündüklerimizi…"

Hafız İbrahim, ihtiyar adamın yüzüne umutla baktı. İçinde; bireysel anlak gücünü çoktan aşmış, iradesi dışında gelişen olaylara uzun süredir seyirci kalmanın ezikliği vardı. Belli ki, karşısındaki bilge kişiden çözüm bekliyor, geceler boyu uykusunu bölen görüntülerden önünü aydınlatacak bir ışık arıyordu:

– Aslında iki rüya gördüm ben dedi. Biri üç gün önceydi; üzgün görüntülü, perişan kılıklı halk yığınları, kocaman bir Türk bayrağını sessizce kapıma asıp gittiler… Dün geceki gördüğüm rüya ise, çok daha çarpıcı ve sır dolu!.. Isparta sokaklarında tellal bağırttılar; "Cuma namazına buyurun, padişah Vahdettin İmam olacak." diye

ilân edildi… Hocazade Mahallesindeki Bey Camii'nde toplandık. Caminin içi ve dışı dolmuştu. Beni minberin önünde durdurdular. Vahdettin geldi, hutbe okuyup okumadığını bilmiyorum. İki rekât Cuma Namazını kıldırmak üzere mihraba geçti. Namaza başlangıç tekbiri aldı, ancak sesi pek çıkmadı. Ardındaki cemaatten beş, altı kişi ancak duyabildi. Herkes öylece bekleşiyordu. O ara tanımadığım bir zat; "Hafız tekbir al!" diye, bana seslendi. Büyük camilerdeki müezzinler gibi yüksek sesle "ALLAHU EKBER" dedim. Böylece namazı kıldık ve camiden çıktık. Bana tekbir almamı söyleyen adam, cami çıkışında şöyle dedi:

– Hafız, senin tekbirin olmasaydı, tüm Müslümanların namazları geçersiz sayılacaktı.

Dinlediklerinin etkisiyle Ruhi Dede'nin bakışları canlanmıştı birden. Yaşlılık nedeniyle elmacık kemiklerinin gölgesinde iyiden iyiye kaybolmaya yüz tutmuş yarı kapalı gözleri yuvasından fırlamışçasına kabardı.

– Gördüğün gerçekten anlamlı bir rüya Hafızım dedi. Senin bu düşlerinin içinde ileri dönük çok güzel mesajlar var... Ben aciz, memleketimin istikbali için şu ana kadar olabildiğince tasalıydım, karanlık içindeydim, ama şükürler olsun ki; şimdi senden duyduklarım karşısında kafamdaki sıkıntılı günlerin karanlığı dağılıp gitti. Yarınlara bakışım düzeldi, ümit dolmaya başladı içim…"Ne sebeple?" dersen, inancımıza göre camideki mihrap; yalnızca Allah'a bağlanmayı, yalnızca Hakk'a itaati simgeler… Mihrap, insanın yaratanla bağlantı noktasıdır. Özgür olması, daima özgür yaşaması gereken insanoğlunun kendinden farksız kişilere teslimiyetini ve esaretini, kısacası; kula kulluğu engeller… Minber ise; İslam'a göre, DEĞİŞTİRME, DEĞİŞİM ve GELİŞİMDİR… Hem de bütün bu anlamları kapsadığı için, yeni deyişle DEVRİM demektir… Görünen o ki, Padişah Vahdettin devlet işlerini iki üç sene ancak yürütecek ama

sesi çıkmayacak. Görevinde hiç etkin olmayacak, yönetimi ancak dar bir çerçevede sınırlı kalacaktır. Sonrasın da ise, İnşallah; Anadolu'da "Allahu ekber" sesleri duyulacak, yalnız Türkiye değil tüm İslâm Âlemi esaretten kurtulacaktır… Bir de evlât!

– Evet!

Sesini zor duyulacak şekilde kıstı:

– Rüyadaki tekbir meselesi var ya! "bu tekbir" çok daha anlamlı geldi bana.

Ruhi Dede, sözüne devam edemedi, öksürmeye başlamıştı birdenbire! Söylemini aksatan ve hem de hayli uzun süren bu öksürük krizinin ardından da ocaktaki ateşin hızla inip çıkan alevlerini seyre koyuldu… Sessizdi… Haline bakılırsa, düşündüklerinin daha fazlasını söylemekten çekinir gibiydi… Hafız İbrahim ise iyiden meraklanmıştı, Bilge'sini ansız öksürten ve suskunluğa sürükleyen; rüyasındaki o tekbir olayının yorumunu mutlaka öğrenmek istiyordu, onu sordu:

– Yani?

Kafasındaki tekbire verdiği anlam, tüm vücudunun heyecandan titremesine neden olmuştu. Ses tonunu daha bir alçalttı Ruhi Dede:

– Yanisi evlât, açık İSYAN var mesajda… Senin rüyada gördüğün "Tekbir" düpedüz isyan demektir… Bugün karşılaştığımız sorunların üstesinden gelmek, rezilane bir saldırıyla yurdu işgale başlayan düşmanlara engel olmak için, ANADOLU'NUN İSYANI gerekiyor.

– Hükümete, padişaha bile mi?

– Evet, evet! İşgalcilerin esaret düzenini ve sömürgecilerin zulmünü İstanbul Hükümetiyle, padişahımızın siyaset masası değil, ancak milletimizin bizatihi kutsal direnişi halledecektir… Senin rüyandaki minber ve tekbirin vermek istediği mesaj çok açık; KUVA-

YI MİLLİYE gerekiyor bize; evet Hafızım, Kuvayı milliye!.. Bu asil millet, kendi haklarını ancak kendi bileğinin gücüyle koruyacak, geleceğini yine kendi özgür iradesiyle şekillendirecektir. Bundan başka seçeneğimiz yoktur gayrı!

Ruhi Dede'nin sözleri içini terletmişti Hafız İbrahim'in. Şaşırdı… Hiç beklemediği bu açıklamaların kafasında yarattığı şokun, vücudunun tüm hücrelerine etkin biçimde yayıldığını hissetti. Doğrusu ürpermişti işittiklerinden. Tüyleri diken, diken olmuştu;

"Hükümete isyan, padişah efendimize isyan, ha!" diye kekeledi…

Eğitimi ve zihnindeki devlet geleneğine göre; düzene aykırı düşüncelerin beklenmedik bir zamanda "Pat!" diye söylenmesi, heyecanını artırmıştı Hafız'ın. "İsyan, başkaldırı, hem de padişaha!" diye mırıldandı yeniden… Hayali bile sakıncalı bir davranışın böyle ulu orta dillendirilmesi yüreğini hoplatmış olmalıydı, yaşlı Bilge yeni bir öksürük dalgasıyla uğraşırken konuyu yumuşatmayı denedi.

– Hocam, mutlaka duymuş olmalısınız, üç gün sonra Şehzade Abdurrahim Efendinin başkanlığında ilim adamları, Babıâli aydınları, Ali Rıza Paşa ve bürokratlardan oluşan bir heyet Isparta'mızı şereflendirecekler, halkımızla dertleşecekler. Onları misafir etme ve ağırlama görevi bana verildi. Hele görelim, ne çözüm üretecekler. Bakarsın İstanbul'da söyleyemediklerini, kulağımıza fısıldarlar… Düşmandan kurtuluşun gizli plânını verirler elimize…

Ruhi Dede, umutsuzdu gelecek konuklardan. Öfkeyle homurdandı:

– Kendisi himmete muhtaç dede, gayrıya nasıl himmet ede? Baksana, "Heyet-i Nasuha" koymuşlar adlarını. Türkçesi, Etkin Nasihat Kurulu! Peh, peh; isimlerine bakıp, peşin peşin anla niyetlerini!.. Nasihat buyuracaklarmış! Ne diyecekler millete? "Biz ulu padişahımız ve çok ünlü paşalarımızla birlikte bir damla dahi kanımızı dökmeden başkentimiz olan İstanbul'u ve namusumuzu düşmana

elimizle teslim ettik, onlarla gül gibi geçiniyoruz, sizler de öyle yapın!" diye mi buyuracaklar? Şanla şerefle şehit olmak yerine, düşmanın süngüsü altında şeref ve onur düşkünü olarak yaşamaya devam edin mi diyecekler?.. Kendileri atam Fatih'in mirasını, uğruna can vermeden düşmana gayet rahatlıkla teslim ettiklerine göre; gör bak, illaki bize de bu rezil işgalleri kabullenmemizi tavsiye edecekler… Ama ne kadar gaflet kokan bir davranış biçimi! Bu yaptıkları, insan varlığına ihanetten başka bir şey değil evlât!.. Düşünceye bakınız efendim; "Ben üstün akıllıyım, her şeyin doğrusunu yalnız ben bilirim, senin yerine ben karar veririm. Senin görevin bana itaattir. Ol, dersem ol. Öl, dersem öl! Toprakların işgal edilsin, evine düşman girsin, şimdilik seyret…" Yok yahu! Peki, siz kimsiniz? Haşa, Allah mısınız irademize karışacak? Bir de utanmadan sıkılmadan yollara düşmüş, açıkça sömürgecilerin işgalini savunuyorsunuz, geleceğimin karanlık günlerini dikte ediyorsunuz bana. Ne hakla esareti emrediyorsunuz millete?

Öfke yüreğini kabartmıştı. Tedbiri bir yana bırakıp bu kez gücü yettiğince yüksek sesle konuştu:

– Evet Hafız Bey oğlum, bu adamlarla hiçbir yere varılmaz, bunlar tepeden tırnağa gaflete batmışlar… Acz içindeler ve ne yazık ki, yaptıkları yanlışın farkında değiller… Bak evlât, yarın sana şu lâfım çok lâzım olacak; zihninin başköşesine şu gerçeği not et de ona göre yolunu çiz!

Ve; düşüncelerinin özeti olan son cümlesini, gıyabî bir ihtar olarak İstanbul cihetine doğru elini sallayarak haykırdı:

– **Aymazların sofrasında ihanetten başka aş bulunmaz!**

Ruhi Dedenin bu son cümlesi, Hafız İbrahim'in ülke sorunlarına bakış açısında yeni açılımlar sağlayacak nitelikteydi. Olanları düşünmeye yöneldi sessizce ve kısa bir durum tespiti yaptı hemen oracıkta.

Şimdiki halde, ülke gündemine ilişkin kanaati kısaca şöyleydi onun:

1919 yılının Nisan'ı geldiğinde, savaş organizatörlerinin çabaları sonucu Türk topraklarının fotoğrafında kan ve gözyaşından başka bir görüntü yoktu artık. Hindistan'dan Amerika'ya kadar, yeryüzünde ne kadar millet varsa, Emperyal senaristlerin çizimi doğrultusunda, **Türk Devletini** bütünüyle ortadan kaldırma projesini uygulama aşamasına gelmişlerdi. Dünya'ya altı yüz sene egemen olan Türk gücünün yitimiyle birlikte, Ortadoğu, Kuzey Afrika, Balkanlar ve hatta Başkent İstanbul elden gitmiş, son sığınak Anadolu ise; oluşumu mutlak bir paylaşımın arifesini yaşıyordu…

Konya, Marmaris ve Antalya'yı işgal edip, Burdur'a kadar gelen İtalyanlar'ın nefesini ensesinde hissetmeye başlayan Isparta eşrafından Hafız İbrahim, yarınlar üzerine oluşmuş güncel tedirginliğin yanında, geçmişte kaybedilenlerin de merakına kapılmıştı. "Dün şimdinin aynasıdır." diyerek, onu sordu Ruhi Dedeye:

– İmparatorluk kurmuş, asırlarca Dünya'ya hükmetmiş bir ülke nasıl böyle kısa zamanda yerle bir oluyor? Neyi eksik veya neyi yanlış yaptık Üstadım? Üstelik elimizde tembelliği, geri kalmışlığı reddeden, çalışmayı, ilerlemeyi, çağdaşlığı emreden bir dinimiz varken, neden bu hâle geldik dersiniz?

Bu, birilerine anlatmak istediği bir konuydu Ruhi Dedenin, keyifle yanıtladı onu:

– Başımızdaki felâketlerin oluşumundaki püf noktası işte burada yatıyor zaten… Dine başlangıcın inançla olduğu zannedilir. Ama İslâmiyet hep BİLGİYE öncelik vermiştir. Kur'an "OKU" emriyle başladı. Bu ne demek? Bilimsiz inanç asla olmaz! Fakat son iki asırdır bu millet bilgiye, kültüre hep uzak tutuldu. Bu ırama; İslâm Dünyasının medeniyetten, üretimden, yeniliklerden uzak kalmasına neden oldu ve sonuçta ülkemizdeki çağdaş ilerleme durdu. İlim ve fen askıya alındı… Âlim kalmadı!

Yeni tip sözde bilim adamlarımız ise, beyinsel ürünlerini topluma güncel çıkarları doğrultusunda sundu. Gerçeği söylemenin onurunu baldıran zehriyle kutlayan bir Sokrat, ilkeli ve bilimsel davranışın erdemini, sırtına indirilen ölümcül sopalarda bile terk etmeyen bir İmam-ı Azam, büyük fetihlerin şan ve gururunu bilimsel tevazuda eriten Fatih Sultan Mehmet gibi idare ve halk adamları yetiştiremedik. Ortalık boş kaldı. Siyaset alanındaki yöneticilerimiz de, bilgiden yoksun kalmış toplumda, kurnazlık edip bireysel çıkar fırsatlarını heveslerine uygun şekilde çok rahat kullandılar. Halk cehaleti ve sefaleti yaşarken onların tek uğraşları, Boğaz manzaralı eşsiz yalılarda, Balkanlardan derlenmiş nadide cariyelerinin sunduğu kadehlerle, ülkenin ikbalini yudum, yudum içmek oldu. Saraydakilerin ise; koskoca imparatorluğu yönetmeye zaten güçleri kalmamıştı…

İşte iki asırdır süren bilgisizleşmenin getirdiği aymazlık ve işte sonunda yıkılan dev bir imparatorluk! Bitiş yeni değil, iki yüz senedir çöküntüye gidiyordu zaten memleket…

Bak Hafız Bey oğlum; ne Müslüman bilgisiz, ne de Türk Milleti esir yaşayabilir. Bu iki açmazdan hemen kurtulmamız gerekiyor… Yeniden bilgi çağını açmak biraz zaman alır, ama sözde büyüklerimizin bu gün bize sunmaya çalıştığı esarete isyan ilk ve tek görevdir. Yerine getirilmesi gereken en birinci farzdır…

İşgalciler ne kadar güçlü, başımızdakiler nasıl gafil, biz ne kadar zayıf olsak da; özgürlük uğruna ölmeyi, tutsak yaşamanın onursuzluğundan evlâ tutmamız gerekmektedir… Şimdi var git, maddî, manevî tüm varlığınla bu uğurda sonuna kadar savaş. Yarın sonsuzluk âlemine ulaştığında; ruhsal varlığın millete ait kutsal görevini yapmış olmanın aydınlığıyla parlasın!

Mevlevî Ruhi Dede, öfkeyle açtığı fikir torbasındaki böylesi özgün düşüncelerini büyük bir keyifle sunmuştu. Belki daha çok şeyler anlatacaktı, ama söyleşinin başından beri yakasını bırakmayan

yeni bir öksürük dalgası konuşmasını yine engelledi. Sıkıntı bu kez daha uzun sürdü, ardı arkası kesilmiyordu. Hafız İbrahim, düşüncesine saygı duyduğu bilge İhtiyar'ın bu isyanının yanında bedensel ıstırabından da etkilenmişti. Ruhi Dede'yi dinlemek her zaman güzeldi, içine huzur doluyordu. Ama onu bu tatsız konuların ağırlığıyla fazlaca yormuş olmaktan çekiniyordu, izin istedi:

– Yarın sabah ilk işim Doktor Şükrü Beyi buraya getirmek olacak. Sizi tepeden tırnağa güzelce muayene ettirelim. Umarım korkulacak bir şeyiniz yoktur, gerekli ilâçları yaptırdık mı, hiçbir şeyiniz kalmaz. Bu akşam öksürükleriniz hiç hoşuma gitmedi…

– Ruhi Dede misafirini uğurlamak için dizleri üzerinde yavaşça doğrulmuştu, gitmesine bir diyeceği olamazdı, ama doktor konusuna itiraz etti:

– İzin senin, yalnız doktor işini boş ver evlat.

– Ama kötü öksürüyorsunuz,

– Soğuklar yüzünden… Son günlerde kendimize hiç bakmadık. Ama şu an doktorluk bir arızamız yoktur. Hem ufak tefek rahatsızlıklarımız olursa da Tabip Ali oğlumuz gelir, bakar. Biliyorsun, doktorluğu iyi kavradı, işini mükemmel yapıyor o. Çok maharetli. Sanki Lokman Hekim elini vermiş mübarek çocuğa; tedavi ettiği hemen her hastaya şifa veriyor.

Ali'nin ismini duyunca meraklandı Hafız İbrahim, hatta biraz da panikledi:

– Ama o şimdi İstanbul'da okuyor. Bir ay sonra okulu bitecek. Sonra hemen Fransa'ya ihtisasa gidecek. Şimdilerde Isparta'ya gelmesi mümkün değil…

– Gelir, gelir elbette!

– Görüyorum ki çok özlemiş olmalısınız onu, yoksa benim bilmediğim bir şey mi duydunuz hakkında? Bana ulaşmayan bir durum mu var; hani buraya gelmesini falan gerektirecek?

Konuşmada adı geçen, Ruhi Dedenin hasretle andığı, Hafız İbrahim'in ise gelmiş olmasından tedirginlik duyduğu Kolancızade Ali; Ruhi Dedenin hanımı Ayşe Hatunun

Yeğeni oluyordu. Hiç çocukları olmadığından iki ihtiyar onu kendilerine evlât bellemişlerdi… Hafız İbrahim'e gelince; Tabip Ali'ye yakınlar silsilesinin içinde o da yer alıyordu. Ali'nin annesiyle teyzelerine uzanan bir akrabalığı vardı. Ama ikisi arasındaki sevgi ve bağlılık ailesel olmaktan çok, öğretmen öğrenci ilişkisine dayanıyordu. Hafız Bey, Ali'nin ortaokulda üç yıl öğretmenliğini yapmıştı… Onlar birbirlerini, konumlarının üstün nitelikli ideal kişisi olarak gördüler. Kısa zamanda ilişkilerindeki sevgi ve saygı zirveye tırmandı. Ali için Hafız İbrahim, her yönüyle örnek alınacak muhteşem bir insandı. Ali'nin üstün zekâsı ve davranışlarındaki tutarlılık ise, Hafız Bey'de hep hayranlık uyandırmıştı…

Ali'nin babası ise, ayakkabıcılar arastasında eskicilik yapan, geliri kıt, oldukça fakir bir insandı. Oğlunun öğrenimini düşünecek durumu yoktu. Bu sebeple Ali'nin tüm masraflarını Hafız İbrahim üstlenip onu İstanbul'a Tıp tahsili için götürmüştü. İlkokula yaşıtlarından iki sınıf önde başlamıştı Ali, Tıp mektebine kaydı yapılırken bu yaş küçüklüğü sorun yarattı ilkten. Fakat Hafız Bey'in Maarif camiasında hatırlı dostları vardı, engeli kolayca aştılar. Şimdiye değin de her şey mükemmel gitmişti… Ama bulundukları zaman dilimi; her an yaşanabilecek tatsız bir olayı, ansızın ortaya çıkabilecek sürpriz oluşumları içinde barındırıyordu… Haftalardır ülke sorunlarını düşünmekten uykusu kaçan Hafız İbrahim'in zihnini şimdi de işgal altındaki İstanbul'da okuyan Ali kuşkusu sarmıştı… "İnsanlık hali, ne zaman ne olacağı bilinmez!" derler ya! Acaba, bilmediği "neler" oluyordu? Telâşla yineledi sorusunu:

– Tabip Ali ile ilgili henüz bize ulaşmamış bir duyum mu aldınız, yoksa onun hakkında bir sezginiz mi vardır Efendim?

Ruhi Dede, Hafız'ın yeğeni üzerine titrediğini biliyordu. Son cümlesinden tedirginlik duyduğunu görünce, onu rahatlatmak istedi:

– Yok, canım, senin bildiklerinin dışında ne bilgimiz olsun… Bizimkisi lâfın gelişi. Şunun şurasında ne kaldı okulun bitmesine? Bir ay dediğin ne ki; göz açıp kapayana dek geçer. Fransa'ya falan, bize veda etmeden gidecek değil ya, memlekete uğradığında, şöyle tepeden tırnağa bir güzel muayene ettiririz kendimizi… Hem biliyor musun; ilk doktorluk ücretini ben vereceğim ona, siftahı benden yapacak. Bir kocaman altın sarı lira hazırladım. Uğur parası yapsın, sonuna dek saklasın dedesinin anısını…

İşgal altındaki İstanbul'da Ali'nin başına bir belâ gelmesinden tutun, öğrenimini bırakıp geri dönmesine kadar, olası bir sürü berbat kuruntunun pençesindeydi Hafız İbrahim. Zira; Tabip Ali, yapısal olarak yanlışlıklara ve haksızlıklara tahammülsüz bir gençti. Onun olmadık bir yerde olaylara karışıp bu zamana dek kazanılmış değerleri boşa gidermesinden ve de bir sebeple canının yanmasından korkuyordu… Hafız Bey'in, Son günlerde her gördüğü rüyadan yorum çıkaran gelecek tedirginliği, Ali konusunda da çok hassaslaştırmıştı zihnini… Mutlaka kötü bir şeyler olacak endişesindeydi. Ama Ruhi Dedenin söylediklerinden sonra rahatlayıp vedalaştı:

– İyi geceler dilerim Üstadım! Şimdilik hoşça kal, yarın sabah görüşürüz.

* * *

SORUN SORUNU ÇAĞIRIYOR

Yaşam sürecinde oluşumu önceden düşünülmeyen ilginç rastlantılar vardır. İnsan, akılda olmayan beklenmedik bir dizi olayla ansızın karşı karşıya geliverir… Hafız İbrahim, akşamki ziyaretinde Ruhi Dede gibi hayatında boşa söylenmiş hiçbir lâfı bulunmayan bir büyüğün, sağlığını Isparta'da olmayan birine, yeğeni Ali'ye emanet etmeye kalkmasından duyduğu tuhaflığın ardından ertesi sabah, Akkaşzade Turgut'u birden bire karşısında görünce ikinci büyük şaşkınlığı yaşadı.

– Hayırlara gele, gözlerime inanamıyorum!

Hükümetin önemli simalarından Edip Paşanın emir subaylığını yapmakta olan ve şu an İstanbul'da bulunması gereken Akkaşzade Turgut ile Ruhi Dede'nin ilaçlarını yaptırmak üzere eczaneye giren Hafız İbrahim bir anda burun buruna gelmişlerdi. Hafız Bey'in şaşkınlığı bu yüzdendi… Turgut ise, hiçbir şey yokmuş gibi gayet soğukkanlı bir edayla onun elini öpmek için uzandı.

– Nasılsınız hocam, dedi hürmetle. Sizi yeniden ve böyle sağlıklı görmek benim için ne büyük onur?

Hafız Bey, iyiden meraklanmıştı:

– Elbet, seni görmek bizim için de güzel… "Hoş geldin" diyeceğim ama durum pek hoş görünmüyor. Hayırdır böyle ansızın, izin falan mı?

Mahcubiyetle boynunu büktü Turgut:

– Artık sonsuza dek izinli sayılırız Hocam. Askerlik bitti. Soydular elbisemizi…

– Neden?

– Memleket aleyhine saydılar davranışlarımızı, disiplinsizlikten attılar ordudan…

Şaşırdı! Ne diyeceğini bilemedi Hafız İbrahim. Dahası yıllardır tanıdığı, öğretmenliğini yaptığı, vatanseverliğinden şüphe duymadığı, oldukça uysal bir yapıya sahip olan Turgut'un, subaylığına son verdirecek hangi eylemde bulunduğunu çok merak etmişti. Onu sordu hemen:

– Senin gibi ılımlı ve vatansever bir genç ne yapmıştır ki; subaylığını elinden alıp, ikbalini karartıyorlar?

– Büyüklerimiz gibi kolayca sıkılmak üzere boğazımızı düşman eline uzatmadık. Suratımıza vurulan düşman şamarına aynıyla karşılık verdik, o yüzden…

– Yani birileriyle kavga ettin?

– İnancımla mesleğim, düşmana ve zalime teslimiyeti her koşulda zül sayar. Türk subayı ya hür yaşar ya da ölür… Biz, İstanbul'un tepesine çöken işgal karanlığını uzun süre aymazlıkla, duygusuzca seyrettik… Görseniz, Başkentimizin her tarafı İngiliz, Fransız ve Yunan bayraklarıyla dolu; bizde tık yok! Yollarda İtilâf devletlerinin askerleri devriye geziyor, astıkları astık, kestiklerinin hesabı yok… Bazı malum azınlıklar deseniz, gerçek bir azgınlık içindeler… İzin günü, bizim Tabip Ali ile Sahaflar Çarşısında bir Ermeni gurubun saldırısına uğradık, Ali ile okuldan sürtüşmeleri varmış, karşılık verdik. İşgal kuvvetlerinin gözetimindeki mahkemede ceza alıp, görevimizden alındık. Kendimizi savunmak suç sayıldı. İsyancı gözüyle baktılar bize… Başka eylemlerden şüpheli gördükleri yüz subay ve bir o kadar aydınla birlikte Hindistan'a sürgüne gönderiliyorduk,

bizim Tabip Ali'nin sayesinde İngiliz gemisinden kurtulduk. Ali'nin Hocasının bolca rüşvet verdiği bir İtalyan subay bizi İngilizlerin elinden aldı. Ben onların gemisiyle Antalya'ya geldim. Ali İzmir'de indi, birkaç gün sonra gelecek.

– Haydi, olana bakındı hele!

Olacağı hiç düşünülmemiş, ansızın gündeme gelen tatsız olayların en büyük etkisi; hayat boyu silinmez izler bırakmasının yanında insanları, durağanlığı olanaksız paniklere sürüklemesidir… Duydukları yüzünden gözleri yuvasından fırlamıştı Hafız İbrahim'in. Çok heyecanlanmıştı. Akkaşzade Turgut'a kapı arkasındaki tabureyi gösterip, oturmasını öğütledi. İçine hüzün dolduran merakını, bir an önce gidermekti amacı. Soluk almaksızın peş peşe sıraladı sorularını:

– Anlat hele, neler oluyor böyle evladım dedi. Ali'nin ne ilgisi var senin olayla, durduk yerde neler geldi başınıza. Onun İzmir'de işi ne? Olayları, ta başından, etraflıca anlat bana…

Hafız İbrahim, içi insan sevgisiyle örülü bir yapıya sahipti. Konuşmaları şiirsel yumuşaklıkta ve dinleyenlerin ruhunu ısıtan sevgi sözcükleriyle doluydu. Sohbetlerine genellikle, Yunus Emre'nin "Yaratılanı hoş görürüm, Yaratan'dan ötürü" dizesini okuyarak başlar; insan sevgisinin, İlahî sevgiyle eş değer olduğunu savunurdu hep… Sevgi tezgâhında, kişi ayırımı da yoktu. Kendi öz çocuklarına duyduğu şefkatin tıpkısını, başkaları için de aynen hissederdi. Bu özelliği, ilk rastladığı bir yabancıya gösterdiği ilgiden bile rahatça anlaşılırdı. Ama Ali'ye olan tutkunluğu daha farklıydı. Onun insanlığa yararlı bir değer olacağına inandırmıştı kendini…" İnsanlığı sevindirenler daha çok sevilmeye lâyıktır." der, Ali'nin üzerine toz kondurmazdı.

Hafız Bey'in o hassasiyetini anımsayan Turgut, bu olayda peşin Ali'nin ismini söylemekle yanlış yaptığını fark etti ama geç kalmıştı,

ağzından kaçırmıştı bir kere ve biliyordu ki, işiteceklerinden Hafız İbrahim'in keyfi kaçacaktı.

"Olanları bizzat kendinden duymanızı isterdim. Boşboğazlığım felaket tellalı durumuna düşürdü beni." diye başladı anlatmaya. Üzgün ve de özet olarak dillendirdi Ali ile yaşadıklarını Turgut. Şunları yaşamışlardı birlikte:

"İstanbul, İtilâf Devletleri tarafından işgal edilince, en tatsız olaylar Tıbbiye Mektebinde yaşandı. Daha ilk gün, Talebe Cemiyetinin panosuna kocaman bir Yunan bayrağı asıldı.

Bayrağın üstüne iliştirilen afiş Rumca yazılmıştı ve "Konstantiniye'nin çok yakında gerçek sahiplerine döneceği"ni, ilan ediyordu… Sizin de bildiğiniz gibi, Ali öğrenci derneği başkanıydı. Panodaki Yunan bayrağıyla afişi indirip, yerine Süleyman Nazif'in, İstanbul'un işgalinden duyduğu öfkeyi haykıran "KARA GÜN" başlıklı makalesini koydu.

Ertesi gün panoda Taşnaksutyun Cemiyetinin marşı göze çarpıyordu. O marş; "Taşnaksutyun Çetesi, haydi Sason'a gidelim, yiğit arkadaşlarımız bizi bekliyorlar!" mısralarıyla başlıyor, "Anamız Ermenistan'ı elden çıkardık, şimdi kuvvetliyiz, tekrar alalım." deyişleriyle son buluyordu.

Daha sonra eylem sırasını Hınçaklar aldı. Bildirileri kaput bezine siyah boya ile yazılmıştı ve öncekilerden daha büyüktü:

"Erzurum'da, İstanbul'da gök gürültüsü gibi ilk hareketin çanını çabuk çal,

Ermeniler her tarafta ayaklansın!"

Bu afiş yarışı yetmemiş olmalı ki, Ermeni öğrenciler Kumkapı'daki kiliseden getirdikleri Papaza, 'Türklerin asırlardır birikmiş kirlerini tıbbiyenin binalarından arındırmak' savıyla okulun içini tütsületmeye kalkmışlardı. Ali, Cemiyet Başkanı olarak eylemcile-

ri uyardı. Papaza; "kavga teşvikçisi bir din adamı görmekten" duyduğu üzüntüyü kibarca anlattı. Nümayişçi gurup, Ali ve arkadaşları tarafından o gün için Tıbbiye'den dışarı atıldı. Gidiş büyük olaylara gebeydi; okul yönetimi ile talebe cemiyeti arasında toplantı yapıldı. Hep birlikte huzur bozacak ayırımcı hareketleri önlemek amacıyla bir dizi önlemler planlıyordu ki; İçişleri Bakanlığından gelen talimat durumu hepten içinden çıkılmaz hâle getirdi. Okul kapısına yapıştırılan emirde;

"Azınlıkların vatandaşlık görevlerini yerine getirmesine asla mani olunmaması" isteniyordu… Ermeni Guruplar bu destek üzerine kavgayı tırmandırdı. Tabii ki, ilk hedefleri Ispartalı dernek başkanıydı. Kolancızade Ali'yi bir tatil günü, yanında sivil dolaşan memleketlisi Akkaşzade Turgut'la birlikte Sahaflar Çarşısında kıstırdılar. Büyük patırtı koptu. İngiliz devriyesi önceden haberliydi, Ali ve Turgut yaka paça karakola götürüldü.

Nezaret bir felâketti!

İki arkadaş, mantıklarının gerçekleşen olayların nedenini anlama ve değerlendirmekte acze düştüğü, içlerinde kabaran haksızlığa isyan duygusunun yatıştırılamaz düzeye yükseldiği günleri yaşadılar… Ermenilerin tertipleri, İngiliz devriyesinin çirkin ve kaba davranışları gözlerini korkutmadı, ama karakoldaki öz milletinden olan kolluk kuvvetlerinin, işin aslını hiç araştırmaksızın, "Ülke huzurunu bozarsınız ha!" bağırtıları içinde kendilerini falakaya yatırması onurlarına dokunmuştu. Ayaklarında açılan işkence yaralarından çok, bazı görevli yurttaşlarda, gafletin ihanete dönüşmüş olduğunu görmenin acısını duydular içlerinde…

İşgal komutanının emriyle her ikisinin adı, İstanbul dışına gönderilecek iki yüz kişilik suçlular listesine yazılmıştı.

Kendilerini Ali'nin tıbbiyedeki profesörü, üst rütbeli bir İtalyan subayına büyük miktarda para vererek kurtardı. Son anda İngilizle-

rin Hindistan rotalı sürgün gemisinden alınarak aynı rıhtımda bağlı, Antalya'ya hareket etmek üzere olan İtalyan savaş gemisine bindirilmişlerdi…"

Dinledikçe yüz hatları gerilmişti Hafız Beyin;

– Allah, Allah neler dönüyor ortalıkta?.. Sanki idarecilerimizin üstüne ölü toprağı serpilmiş de ülke hepten sahipsiz kalmışa benzemekte!

– Maalesef görüntü öyle hocam; ne yazık ki, sahipsiz kaldı ülkemiz!

– Peki, Ali'nin İzmir'de işi ne, neden seninle gelmedi?

Yanıt bulmakta zorlanıyordu Turgut, ama gerçeği söylemek zorundaydı:

– Özel işleri var herhalde…

– Ne işi olacakmış İzmir'de, tanıdığı yok, bildiği yok?

– Gemide İtalyan subaylarla ahbap olduk. Gemi komutanından İzmir'in Yunanlılar tarafından çok yakında işgal edileceğini duydu. İzmir'e o yüzden indi. Sanırım, komşusunu okuldan alıp gelecek.

– Halıcı Mina'nın kızı Maria'yı mı?

– Evet.

– Babası var, abisi var gerekirse gider alırlar, ona ne yahu…

– Zaman kalmayabilir, o yüzden…

– Elin kızını getirmek ona mı düştü?

– Hocam, mutlaka biliyor olmalısınız, onlar çocukluklarından beri tutkunlar birbirlerine, evlenecekler, o yüzden…

Hafız İbrahim'in öfkeden kırçıl sakalları titremeye başlamıştı. "Bilsem ne olacakmış?" diye homurdandı. Ruhi Dede için hazırlattığı ilaçları kaptığı gibi sinirli bir vaziyette dışarı fırladı. Giderken yüksek sesle söyleniyordu:

– Allah'ın çılgınları, ukala şeyler, bundan sonra ne hâliniz varsa

görün! Biz ne düşünüyoruz, onlar ne yapıyor yahu! Her şeyi ağızlarına, yüzlerine bulaştırdılar. Okulu yediler, memleket bitti, beylerimiz şimdi aşk peşinde koşturuyor. Mina'nın sarı kızı her şeyden önemli… Sarışın Rum kızı anadan babadan hatta ülkesinden daha kıymetli bunların yanında!

Şimdiye değin hiç duyan olmamıştı; küfür içerikli kelimeleri kullanmak âdeti değildi Hafız Bey'in. Ama bu kez söylentilerinin arasında sövgüyü andırır kelimeler de çıkıyordu ağzından… Belli ki, Ali'nin davranışına çok sinirlenmişti…

* * *

ÇADIRIN YERİ Mİ YANLIŞ YOKSA YÖNETENLER Mİ?

Tarih, 1900'lü yılları gösterdiğinde Avrupa devletlerince önceden hazırlanmış olan, Türk varlığının Anadolu'dan sürülmesi emeline dayalı, meşhur "ŞARK PLÂNI", Hasta Adam konumuna gelen Osmanlı'nın miras paylaşımına dönüştü.

1911'de İngiltere ve Fransa'nın Türk egemenliğindeki topraklara çeşitli cephelerdeki saldırılarından ayrı olarak tek başına Trablus ve Bingazi'ye giren İtalya, Uşi antlaşmasının avantajlarından yararlanıp On İki Ada'nın da sahibi olma yolunda büyük adımlar atmıştı.

Birinci Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte Roma'daki Rus Büyükelçisi Krupanski'den şöyle bir mesaj aldılar:

"İngiliz, Fransız donanmaları Çanakkale'yi, bizimkiler Boğaziçi'ni zorlayarak geçer ve bayraklarımızı İstanbul'a dikmeyi başarırsak, İtalya, dünya açısından son derece önemli bu olay karşısında seyirci kalmamalı…"

Devir, tüm Avrupa devletlerinin sömürgecilik tutkusuyla yanıp tutuştuğu bir dönemdi. Bu daveti alan Piyemonte Krallığı'nın işgalcilik dürtüsüyle yönetilen İtalya'sı, büyük kazanım hevesiyle İtilâf Devletlerinin safında yer alıp Türk topraklarının paylaşım toplan-

tılarına katıldı. 1915' deki Londra Antlaşmasında da Antalya iline yakın tüm Akdeniz Bölgesi onlara verildi. Batı Anadolu'nun Marmaris, Kuşadası gibi bazı kesimlerine hiçbir engelle karşılaşmadan çıkarma yaptılar. İlk savaş gemilerinin Antalya Limanına demir atışı, 28.3.1919 günü gerçekleşti. Önce şehrin eşrafı, Deniz Albay Gizno Aleksadro kumandasındaki kruvazöre davet edildi. Verilen mükellef ziyafetin yanında, Antalya'ya Banko di Roma'nın kurulmasıyla birlikte bölgede büyük bir İtalyan bereketinin yaşanacağı duyuruldu kendilerine… Parasal kazanımların yanında huzur ve medeniyetin geleceği müjdelendi. Hüsnü kabulün görkemi, geleceğe dönük vaatlerin hayaliyle ağzı sulanmaya başlamış olan vilayet eşrafına, "kendilerine iyi muamele edildiğini" gösterir belgeler imzalatıldı. Böylece Burdur ve Isparta, ulaşılması zorunlu ikinci hedef noktaları olarak belirlenip Antalya'nın işgali de kolayca gerçekleştirildi…

Yunanistan'a gelince; konumu itibariyle kayalık, az bir kısmı ekime müsait, petrol, kömür ve demirden yoksun bir coğrafyada bulunuyordu. Bu doğal zenginliklere sahip olmayan bir ülkenin ulaşılan çağda birinci sınıf devlet olma şansı yoktu. Türkiye'de bu üç unsurla birlikte ekime müsait tarım alanları çok geniş ve verimliydi. Bu durum komşunun iştahını kabartıyordu.

Üstelik bazı Avrupa devletlerinin büyük teşvikiyle, "bir ayağı Asya, bir ayağı Avrupa'da olan" Büyük Yunanistan'ı kurmak hayaline, kendilerini fazlasıyla kaptırmışlardı. Böylece Türkiye topraklarında yayılma istemleri bir tutku haline gelmişti.

Yunanistan bu amaçla uluslararası propagandalarının ağırlık merkezini; "Türk vahşeti ve Türklerin geri bir millet olduğu, bu nedenle bölgede büyük Yunanistan'ın kurulması gerektiği" tezleri üzerine yapılandırdı. 1900'lü yılların başından itibaren de, basın yoluyla bu fikirlerini dünya kamuoyuna yaymaya başladılar. 1904'de, İstanbul'da Yunan hükümetince yönlendirilen Prodds isimli Rumca

bir gazete çıkarıldı. İsviçre'deki tüm gazeteleri etkileri altına aldılar. Kahire'de Fransızca olarak yayınlanan Reform ve Journal de Gair gazetesi bile

Yunanistan'ı destekliyordu. Yine aynı yıllarda basın alanında Ermenilerle işbirliğine gidildi.

Armenia And The New East gazetesi, Yunanlıların günlük resmi organı hâline gelmişti.

İngiltere zaten en büyük destekçileriydi; Amerika, Fransa ve İsviçre'de dernekler kurmak suretiyle, propaganda faaliyetlerine hız verdiler. Cenevre'de, "Türklerin Zulmüne Uğrayan Milletler Birliği" adıyla etkin bir teşkilat kuruldu…

Yunanistan bu şekilde, bir taraftan Türkler aleyhine ve kendi lehine dünya kamuoyunu kazanmaya çalışırken, diğer yandan da Osmanlı Devleti'nin sıkışık ve zor günlerinden yararlanmak için fırsat kolluyordu. Balkan Savaşları'ndan sonra patlak veren birinci Dünya Savaşı, Yunanistan'a bu olanağı fazlasıyla verdi. Savaşın yoğunlaştığı günlerde İtilâf devletlerinin Yunan ordusuna ihtiyaçları artmıştı. İngiltere Dışişleri Bakanı Lord E.Edward Grey 11.1.1915'te Yunanistan'a yaptığı teklifle, Sırbistan'a yardım koşuluyla, Anadolu kıyılarından hatırı sayılır bir bölümünün Yunanistan'a bağışlanacağına dair söz verdi. İngiltere Ortaelçisi Eliot da 12 Nisan'da müttefikler adına sunduğu bir notayla, "Yunanistan'a Türklere karşı savaşa katılma bedeli olarak, Sykes-Picot antlaşmasında bağışlanan Aydın vilayeti dâhilindeki tüm bölgeyi garanti etmeye hazır olduklarını" bildirdi.

Yunan Başbakanı Venizelos, hemen savaşa girilmesi taraftarıydı. Kral karşı çıktı. Venizelos onu ikna edemeyince, görevinden istifa edip Girit'e gitti. Orada cumhuriyetçi bir parti kurarak Selanik'e geldi. Ülke yönetimini ele geçirdi. Kral ülkesinden ayrılmak zorunda kaldı. Böylece Venizelos, 11.6.1917'de, Yunanistan'ı savaşa sokmayı

başardı. İtilâf Devletlerinin yanında yer almakla, hayallerini süsleyen Türk topraklarına artık kolayca sahip olacağını düşlemeye başlamıştı bile… Yunanistan'ı savaşa sokarak, önerilen tazminatlara fazlasıyla hak kazandığını düşünüyordu. Sırdaşlarına fısıldadığına göre; fazlalık, ilk plânda Ankara'yı içine alan, yukardan aşağı doğru çizilmiş bir cetvel doğrusunu kapsıyordu. Sonrasını, Karadeniz'de kurduracakları Pontus-Rum Devleti takip edecekti…

1919 yılının Nisan ayına gelindiğinde; İtilâf devletleri, İzmir Körfezine demir atan, öldürücü silah yüklü gemileriyle önceden plânlanmış Yunan işgalinin alt yapısını hazırlamaya başlamışlardı. Bir bakıma, İngiltere öncülüğündeki bu sömürgeciler; tarih sahnesinde," **Mezbaha Kasabını"** oynayacak, asrın kesimcilerine, müstakbel kurbanlarının boynunu yağlıyordu. Türk Halkı savunmasız, devletsiz, kötü kaderiyle baş başa bırakılmıştı…

Bu milli felâket yaşanmazdan yıllar önce Sultan 2. Abdülhamid, "Maalesef biz, Avrupalı sırtlanların tam geçiş yerine çadır kurmuşuz; (idari zaafa düştüğümüz zamanlarda) geniş teşkilatlı imparatorluğumuzu inşa edecek ne zaman bıraktılar bize ne de sükunet!" demişti anılarında.

Kısacası, çeşitli badirelerden geçmiş, ülkeyi ve Avrupa'yı çok iyi tanıyan bir büyük tecrübenin önceden duyurduğu noktaya gelmişti vaziyet! Üstelik, bu saatten sonra "Çadırı bu kutsal topraklara kuranlar mı hatalı, yoksa çadırın namusunu korumakta acze düşenler mi?" sorusunu sormanın da bir anlamı kalmamıştı artık.

Zira tarih, bu necip millete Çanakkale'den sonra yeni bir kanlı oyun sahnelemeye başlamıştı çoktan!

* * *

TABİP ALİ SAHNE ALIYOR!

Kolancızade Tabip Ali, İzmir'e ayak basınca, Konak Meydanını dolduran İngiliz, Fransız ve Yunan bayrakları karşılamıştı kendini… Hele Ayafotini kilisesine asılmış, çan kulesinin çatısından giriş kapısının basamaklarına kadar inen Yunan bayrağını görünce İtalyan savaş gemisi komutanının sözleri geldi aklına, İstanbul'dan ayrılışta adam;

"Eli kulağındadır, birkaç güne kalmaz İzmir'e çıkarma yapar bu Yunanlılar." demişti.

Ali, "İşgal gerçekleşti mi yoksa?" telaşıyla bakındı etrafına… Ama ikişerli guruplar hâlinde devriye gezen Türk polislerini görünce rahatladı. "Şükür, böyle bir felaket yok!" diye geçirdi aklından… Fakat olası saldırıları önleyecek herhangi bir önlemin de alınmadığını şaşkınlıkla gördü. Limanda ne kazılmış bir siper, ne de düşmanı durduracak engel konmuştu. Aksine; çevreyi donatan bayraklar, bazı insanların yakalarındaki Venizelos resimleri, müstakbel işgal kuvvetlerine hoşgörülü bir çağrı davetiyesi sunar gibiydi.

Ya, İstanbul misali tek kurşun atmadan Yunan'a teslim olursa İzmir! Hele Avrupa devletlerince kinlendirilmiş, kendi yöneticileri tarafından da yok ediciliğe koşullandırılmış Yunan ordusu bir Türk katliamı yaparsa burada!

"Akşamın karanlığına kandilsiz dalmak, sabah aydınlığına bulut getirir" derler… Tabip Ali, son zamanlardaki gördüklerine ve yaşa-

dıklarına bir anlam veremez olmuştu artık. Sömürgecilerin bayrakları alanları doldurur, askerleri elini kolunu sallayarak Türk topraklarında rahatça dolaşırken yakaları madalya dolu, anlı şanlı paşaların bu işgal karşısındaki duyarsızlığına, gölgesinin azametiyle etrafına korku salan devlet büyüklerinin işgal karşısındaki aymazlığına şaşkınlık duyuyordu. Aklına dört yıl önceki Çanakkale savaşları geliyordu. En zor koşullarda işgalcileri boğazın serin sularına gömen, onları vatan toprağına ayak bastırmayan yaklaşık iki yüz elli bin şehidin hayali geliyordu gözünün önüne… "Bizden utanın, kemiklerimizi sızlatıyorsunuz mezarımızda." dediklerini duyar gibi oluyordu onların… Bir yandan toprağın altından gelen gıyabî feryatlara kulak veriyor, diğer yandan; toprağın üstündekilerin sömürgecilere çağrı davetiyesi sunuşlarına hayret ediyordu. "Bir milleti dört yıl gibi kısa bir sürede, Çanakkale'deki o asil rütbeden İstanbul, Adana, Antalya ve hatta İzmir'deki bu sefil noktaya getiren sebep ne olabilir?" diye düşünüyordu.

Zaten, uzun zamandır zihnini kurcalayan bir fikirdi bu. Toplumu toprağına bağlılıktan böylesine ırayan, halkı vatan sevgisinden millet tutkusundan koparan sebep ne olabilirdi? Yokluk, açlık mı? Yorgunluk mu? İnançsızlık mı? Yoksa bugüne değin milli ve medeni bir devlet olamamak mı? Veya hepsi birden mi?

* * *

Ali, Fransız kız mektebine ulaştığında kafasındaki bu düşüncelerin yerini kalbindeki hasret ateşinin almakta olduğunu hissetti. Bulunduğu aşamada içindeki sevdanın, günün sıkıntılı olayları ve genel oluşumun geleceğe dönük gizemi yüzünden çok daha yakıcı bir hâle geldiğini anlıyordu. İçi eriyordu.

– Az kaldı!

Evet! Okul kapısına beş, on adımlık yol vardı. Aylar süren hasretine, son günlerin sorunları yüzünden doğan bireysel ıstırabına, şimdi Maria'nın çimen yeşili gözlerinde teselli bulacaktı.

Oldum olası etkilenmişti onun bakışlarından. Unutulmaz o sıcak bakışlarda; ılık bir bahar sabahı, çiçek bahçelerinde tüm sıkıntılara boş vermişçesine huzur içinde özgürce dolaşmanın bedensel erdemini yaşamıştı. Bir ömre bedeldi o gözler. Her görüşünde kendine taze bir hayat sunulduğunu hissediyordu.

– Sevgi ve sevgiliyle en iyiyi yaşamak!

Bazılarına abartı gelecek bu içsel duyguyu yıllar öncesi fiziksel olarak yaşamıştı Ali…

günden beri de; aşk denen gizemli bağlılığın tutsağı olmuştu.

Marialarla bahçe komşusuydular. Kahyaoğlu Mina'nın beş dönümlük meyve bahçesinin bitişiğinde kendilerinin de küçük ama şirin bir kirazlığı vardı. Her şey orada başlamıştı; bu iki ayrı kökende yeşeren büyük bir aşk!.. O Maria'yı, Maria onu, doğa harikası ortamda beğendiler. Ateşi kısa sürede tüm Isparta'yı saracak büyük aşkın kıvılcımları cennet köşesi bu yeşil mekânda parladı.

Yaşları sekiz, dokuz civarındaydı… Ali bir gün kiraz ağacının tepesine çıkmıştı. Üzerine bastığı dalla birlikte aşağı düştü. Kısa süreli baygınlıktan iki yerinden kırılan kolunun dayanılmaz acısıyla uyandı. Kalkmak istedi ama vücudu yere çivilenmiş gibiydi, doğrulamadı. Ne olduğunu anlamamanın, neye uğradığını bilmemenin şaşkınlığıyla kıvranır, tam da bundan sonraki yaşamı acılar içinde sürdürecek olmanın umutsuzluğuna kendini kaptırmak üzereyken başucunda yüzünü şefkatle okşayan Maria'yı gördü ve onun bakışlarında, onu hayatın erdemine geri çağıran, sevgi dolu duyguların yakarışını okudu. "Umutsuzluk yok dünyamızda. Kalbime gir. Uzun zamandır ben sendeyim. Hadi gel, acıları birlikte yaşarız senle!" der gibiydi kendine.

Felaketin getirdiklerine tebessümle direnmeyi öğrendi Ali. O an sevginin gücünü tanıdı. Dahası;

Sevmenin sevilmenin çok şey olduğunu anladı ve olay sonrası daha fazla sevdiler birbirlerini.

İçinde yaşadıkları toplumun anlayışına hayli çarpık gelmesi beklenen o aşk manzarasının yakınlar tarafından seyri de enteresandı;

Gün geçtikçe birlikteliğin doruğuna uyum içinde yükselmekte olan cesur yüreklerin bu sevdasını Ali'nin babası, herkesin mutluluk hakkına saygısından ötürü keyifle karşılamıştı.

Anasının ırk ve din farklılığı ile ilgili bir saplantısı yoktu. Ayrı inanca sahip olsalar, ayrı ırkın insanı olsalar bile fark etmezdi. Sevgi önceldi onun düşüncesinde. Birlikte olabilmek için, insan olmanın erdemi yeterliydi.

"Rum kızını gelin mi alacaksın?" diye yakınanlara karşı, sadece Ramazan gecelerinde Teravi namazına geliniyle birlikte gidemeyecek olmanın eksikliğini duyacaktı. Fakat kadınlar hamamında yanındaki eşsiz güzelliğin cazibesiyle gururlanacaktı.

Isparta'daki Rum toplumunda delikanlılar evlenmek için eşini, kızlar da kocalarını yine Rum cemaatinden seçerdi. İki küçük çocuğun bu alışılmadık ilişkisi karşısında Maria'nın anne ve babası, ilk zamanlar; "Çocuktur, unuturlar." avuntusuyla bakmışlardı olaya… Bir birlerine bağlılığın çoğaldığını, hele Ali'nin okullarını başarıyla yürütüp, doktorluğa adım attığını görünce de; "Eh yakışıklı çocuk, üstelik doktor damat sahibi olmak, hiç fena değil." deyip, çıkmışlardı işin içinden; toplumsal kurallara aldırmaz görünerek, sorunu dondurmuşlardı.

– Böyle devam edeceğe de benziyordu artık!

*

Ali, puslu bir İzmir akşamının ilk saatlerinde, zihninde tekrar tekrar canlanan bu anıların ağırlığıyla, okul kapısının parmaklıklarına yorgun argın yaslanıp bekçiye seslenirken umuda yolculuğun son kertesine geldiğini düşünüyordu. Bir an önce görmek için çırpındığı varlık, karşısındaki duvarların arkasındaydı nihayet:

– Aramızda bir tuğlalık engel kaldı dedi. Birazdan beklenen an gelecek, artık kavuşma zamanı!

O an, hasret duygularının mantıksal tasarımları unutturduğu bir noktada bulunuyordu Ali. Diz bağlarının çözüldüğünü hissetti. Demir kapıya tutunan elleri titriyordu. Gözleri sanki duvarın ötesinde Maria'yı görecekmişçesine ileriye kilitlenmişti. Ancak, bekçinin iri silueti görüşünü kapatınca kendine gelebildi. Kuşağının solunda tabanca, sağında hançer ve başındaki külahıyla eski yeniçeri ağalarını andırıyordu adam… Elini tabancasının kabzası üzerine koyup gürledi:

– Buyur delikanlı, nedir dileğin?

– Bir yakınımı görecektim.

– Yasaktır, yasak! Görüşme yok, talebeleri görmek konuşmak külliyen yasak.

– Akrabasıyım.

– Vallah yasak demişler bana, yasaktır. Akraba makraba yok, bir aydır kızların babalarından başkasıyla görüşmesi yasaktır. Dışarı çıkmaları dahi yasaklanmıştır.

– Çok uzaktan geldim. Haber salsanız da şöyle uzaktan görsem.

– Etütleri var, hele bu saatten sonra padişah gelse boştur.

Yasakçı Bekçi, ağzından kaçırdığı "Padişah" kelimesinin ağırlığından kendi de kuşku duymuş olmalı ki, savını yeniledi:

– Yani senin anlayacağın, gökyüzü yere inse bile bu görüşme olmaz delikanlı!

Ali'nin beklediğini görünce de asabilik sergilemeye başladı.

– Yahu delikanlı, senin vakitten haberin yok mu? Baksana hava kararmaya başladı, birazdan millet uykuya yatacak. Akşam akşam benim başımı belaya sokma, çek git buradan…

Bu saatten sonra ısrarcılığın bir anlamı yoktu. Ertesi sabah yetkililerle görüşmek ve sorunu öyle çözmek kararıyla okuldan ayrıldı.

Gelişinin aksine dönüş adımları oldukça yavaştı. Gönlüne hüzün dolmuştu. Kalbi, hiç beklemediği bir neticenin sıkıntısıyla gelişigüzel çarpıyordu. Kendi kendine söylenmek için bile açılmıyordu ağzı. Dudakları öfkeyle büzülmüştü.

– Hay Allah! Ne umdum, ne buldum!

Ellerinden tutmak için gelmişti sevdiğini. Görmeyince onu, yüreği bir başka burkuldu.

"Sabahı böyle nasıl beklerim?" diye hayıflandı.

– Sen olmayınca sevdiceğim, dedi. Seni görmeyince artar kederim.

Ve sonra bir hasret ezgisi döküldü dudaklarından;

"Gözleri çimen güzel,
Benim özgün kaderim!
Sen bendesin ben sendeyim,
Yokluğunda artar kederim…"

Ama mırıldandığı şiirin devamını anımsamaz oldu birden. Tüm düşlerini bir çırpıda silmişti hüzün…

* * *

Bazen, "kesinlikle olur" zannedilen oluşumların hiç ihtimâl verilmemiş nedenlerle olmaza dönüştüğü, kolay ulaşılır bellenen hedeflerin birden bire etki alanının dışına çıktığı görülür. Bu an; gerçek bir şaşkınlık zamanıdır. Zira "avuç içinde" sanılan fırsatların kaçması, hazırlık dönemi yaşanmış zorluklardan çok daha hüzün vericidir, istem dışı strese sokar insanları… Ali'ye şiir söyleten hüzün akşamının duyguları da bu olmalıydı… Okulun yakınındaki "Splandit Palas" oteline girinceye kadar belki on defa aynı mısraları tekrarlamıştı.

"*Gözleri çimen güzel,*
Benim özgün kaderim!"

Müşterisi genellikle yabancılardan oluşan otelin sahipleri Milaslı Cemil ve Naim beylerdi. Her tarafın Yunan, Fransız ve İngiliz bayraklarıyla donatıldığı İzmir'de gönderine Türk bayrağı asılan tek otel sayılırdı. Ali orayı bu yüzden seçmişti. Odasına çıkınca, ertesi günün planını kuruyor, Maria'yı nasıl göreceğini onu Isparta'ya götürmek üzere nasıl okuldan dışarı çıkaracağını düşündü. Dalmıştı. Ansızın otelin girişinden gelen büyük bir gürültüyle kendini dışarı attı.

Yakalarında "Ya Ionia, ya ölüm" yazan gösterici bir gurup oteli basmış, ellerine geçirdikleri bazı cam eşyaları kırdıktan sonra asıl hedefleri olan Türk bayrağını direkten indirmiş, yerine Yunan bayrağını asmışlardı. Gruptakiler, bağıra çağıra geldikleri gibi hızla uzaklaşırken, otel müşterilerinden kırk yaşlarında, ufak tefek bir adam, kafilenin sonuna kalmış ve yere indirilen Türk bayrağını ayakları altında çiğnemeye çalışan bir göstericiyi kolundan yakaladığı gibi dövmeye başlamıştı. Epeyce vurdu ona … Adam, bir süre sonra göstericinin hareketsiz kaldığını görünce de, yerdeki Türk bayrağını eline aldı, saygılı biçimde öptükten sonra yerine astı. Bu ara yerdeki adam, belinden çıkardığı silahla kendini döveni hedef alıp ateşe hazırlanıyordu ki, olayları şaşkınlıkla izleyen Ali, hızla göstericinin üzerine abanıp silahı elinden aldı. Böylece bir felaketi önlemişti. Mutlak bir ölümden kurtulan adam ise, rengi kaçmış vaziyette Ali'ye teşekkür etti.

– Ben Bergamalı Nesim Neveros.

– Ben Ali, Ispartalıyım…

– Size şükranlarımı sunarım delikanlı, hayatımı kurtardınız.

– Asil davranışınızdan sonra sizin yaşamınız bizim için kutsallaştı, sizin için ne yapsak azdır.

– Daha yapacaklarım bitmedi, görevini unutan, gafleti ihanete dönüşmüş olanlara bir çift lâfım olacak. Sen vatansever bir gence benziyorsun, haydi gel; o görevi de birlikte yerine getirelim.

Baskın olayının yaşandığı sırada İzmir Valisi Kanbur İzzet Bey,

İngiliz donanma kumandanı Dickson'la beraber otel lobisinde oturuyorlardı. Olanlara seyirci kalmışlardı. Bergamalı Nesim, direkten aldığı Yunan bayrağını top haline getirip İzzet Bey'e uzattı:

– Buyurun, bunu sahiplerine siz iade edersiniz sayın valim!

Saygılı davranmaya özen gösteriyordu ama sesi öfkeliydi:

– Bu çapulculara mutlaka siz müdahale edecektiniz, lakin bu zavallı yurttaşınız biraz aceleci davrandı, sizin yapmanız gerekeni yaptı. Umarım kusurumu bağışlarsınız.

Musevi vatandaşın bu davranışı her iki yetkiliye esin vermiş olmalı ki; ertesi gün İzmir gazetelerinde peş peşe onların demeçleri yayınlandı.

Vali; "Usulsüz bayrak çekenlerin yasal takibe uğrayacaklarını" duyururken, İngiliz kumandan; "Müttefiklerin şerefine yapılan nümayiş tarafımızdan fazlasıyla takdir olunmakla birlikte, henüz sulh olmadığı için bu tip davranışlardan sakınılmasını" salık veriyordu.

* * *

Bayrak olayı, Nesim Bey ile Ali arasında, düşünce ve davranış birlikteliğine dayalı büyük bir dostluk oluşturmuştu. Çaylarını yudumlarken uzun bir sohbete daldılar. Önce Ali anlattı başından geçenleri; İstanbul'daki okul günlerini, İzmir'e niçin geldiğini söyledi. Hatta akşam vakti Fransız okulunda uğradığı şanssızlıktan konu açtı. İşte o an, Ali'yi sükûnetle dinlemekte olan Nesim Bey hemen yerinden fırladı.

– Ne tesadüf doktor, aynı amaçla buradayız. Benim kız da orada okuyor, anlaşıldığı kadarıyla senin arkadaşın Maria ile aynı sınıfta olmalı …

Nesim Neveros, Bergama'da sarraflık yapan Musevi bir iş adamıydı. İzmir ve Aydın'la birlikte Balıkesir bölgesinin de İtilâf devletlerince Yunanistan'a verildiğini, yakında buraların işgal edileceğini sağlam kaynaklardan duymuştu. Ona göre; diğer Avrupa devletleri-

nin kışkırtmasıyla ve de işgallerinin kalıcı olabilmesi için Yunan ordusu büyük bir katliam yapacaktı buralarda… Sözleri arasında hep; "Korkarım bir insanlık dramı yaşatacaklar Ege insanına." diyordu… Bu yüzden Bergama'daki evini boşaltmış, hanımını ve çocuklarını tehlikeden uzak gördüğü Köyceğiz yakınlarındaki çiftliğine taşımıştı. Şimdi de, kızını okuldan alıp, geçici bir süre oraya yerleşecekti. Üstüne basa, basa "geçici" diyordu, çünkü

Ona göre Anadolu halkı uyanıp kalkışacak, ayağındaki prangaları kırıp yarının mutlu ülkesini yeniden kuracaktı.

Önerisi çok içtendi.

– Madem Maria'ya âşıksın, yani sözlerinden ve davranışlarından öyle olduğu anlaşılıyor, onu al götür, zira önümüzdeki günlerin ne getireceği belirsiz. Burada kalacakların telef olma ihtimali çok fazla… Ortalık karışınca, kimin ne olacağı bilinmez, en sağlıklısı yaklaşan felaketten onu uzaklaştırmandır.

Yeni tanıştığı bir insanın, his dünyasındaki sırrı açıkça ortaya koyması Ali'yi utandırmıştı. Yüzü hafiften kızardı. Yıllardır bu üç harfli, aşk denilen sevgi sözcüğünde esir kalmış bedenine ilkbahar esintilerinin hasret kabartan ılıklığı dolmuştu yeniden; "Ben onun için buradayım zaten." diye girdi söze.

– Ama sanıyorum zor olacak gibi. "Görüşmek yasak, dışarı çıkmak yasak." diyorlar. Nasıl çözüm bulacağım, bilemiyorum.

– Söylenenler doğru, evci izinleri kalkmış. Kızları anne ve babasından başkasıyla görüştürmüyorlar. Öğrenciyi okuldan alıp götürmek, yalnızca babasının imzasıyla mümkün.

– Eee, bu durumda?

Ali'yi üzmeye gönlü el vermemişti Nesim beyin:

– Sen hiç meraklanma genç doktorum, sen hiç tasalanma, elbet çaresini buluruz.

– Nasıl?

– Sen onu bana bırak. Okulu, yöneticileri çok iyi tanıyorum. Onlar da beni tanır. Tereyağından kıl çekercesine Maria'yı ellerinden kolayca söküp alacağım.

Çeşitli kıyafetlerdeki bazı yalnız bayanlar etrafta öylesine dolaşıyordu. Onları işaret eden Nesim Bey, başkaları duymasın diye plânını Ali'nin kulağına fısıldadı:

– Otele yalnız başına girip çıkan şu bayanları görüyor ve ne sebeple burada olduklarını biliyorsun değil mi?

– Evet, kim olduklarını tahmin ediyorum.

– Maria'nın boyuna ve şekline uygun olanını bulduk mu iş tamam. Onu çarşafa büründürüp kızımın annesi olarak içeri sokacağım. İçerde çarşafı arkadaşına giydirip, kızımla birlikte okuldan çıkar geliriz. Sen Maria'ya not yaz, durumu anlat ve benim dediklerime uymasını söyle. İçeri çarşaflı bir bayanı sokacak, aynı çarşafın içinde Maria'yı dışarı çıkaracağım…

– Anlaşılırsa?

– Yok, canım, eli yüzü kapalı, kara çarşafın içindeki kadının kim olduğunu, girenle çıkanın başka başka kişiler olduğunu nasıl anlayacaklar?

– Yani en azından senin hanımın giyim tarzının öyle olmadığını bilirler.

– Benim hanım yerel kıyafetle dolaşır. Bergama kadınlarından farksızdır. Bu durum okul kayıtlarında yazılı, şüphelenmeleri imkânsız.

– Peki, okula sokacağınız bilinmeyen bir kadına nasıl güveneceğiz?

Nesim bey güldü:

– Valla doktor, o bayanları hiç tanımadığın ne kadar belli… Ben şu anda onlara kambur Validen daha çok güveniyorum. Bu hatunlar parasını alır, görevini eksiksiz yapar. Kiralandıkları süre içinde para

verenine sonuna kadar bağlıdırlar, asla ihanet etmezler. Söz verdiler mi, sözlerinde dururlar. Ekmeğini yediklerini asla satmazlar. Hem ücretinin yarısını önceden vereceğim, kalan yarısını okul dönüşü otel sahibinden gelir alır. Bu koşullarda değil benim hanımın rolünü oynamak, üzerine çakal postu giyip Konak meydanında ulur bile…

– Peki, kadın nasıl çıkacak dışarı?

– Eh onu da okul müdürü düşünsün… Sayın müdüre nefis bir sürprizim olacak, epey güleceğiz… Sen şimdi gelip geçen bayanlardan Maria'ya uyanını bana göster, sonra da odana çıkıp, Maria'ya verilecek mektubu hazırla. Yarın sabah mesai başlayınca işlem tamamdır. Bu gece rahat rahat uyu ve iyice dinlen genç doktor.

* * *

İnsan beyni günlük olayların irdelemesini genellikle yatağa girince yapar. Şayet konu olumlu ise; bilinç, haz doyumunun rahatlığından yararlanıp uykuya dalmanın ruhsatını tereddütsüz verir. Ama kafa, olması gereken hadiselerin üzerindeki "Acaba!" şüphesinin çözümleriyle uğraşıyorsa, "Doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı." telaşı içinde uykuya veda eder… Nesim bey açısından "Uyu!" demek, kolay da, sorunlar içinde yüzen Ali'nin zihnindeki "olmazlık" direnişini kırması zordu. Yatak içinde belki yüz defa soldan sağa döndü, sağdan sola vücudunu sağdırdı, olmadı!.. On kez otelin önünden Kordon yönüne uzanan, gece karanlığında ıssızlaşmış caddeyi seyretti, faydasızdı… Başını yatağa her koyuşunda, kapamak için uğraştığı göz kapakları zorlanmaktan acımaya başlamıştı. Hele ayakları sızılar içindeydi. İstanbul günlerini anımsadı; "Hep falakadan bu ağrılar "diye geçirdi içinden… Vücudundan yüksekteki ağaca meşin kayışla bağlanmış ayaklarına, patlatırcasına vuran ızbandut kılıklı polis geldi aklına. İngiliz subay emrettikçe;

"Huzuru bozarsın ha, seni hain seni!" diye, sopayı olanca gücüyle indiriyordu adam. Acıya dayanmış, gıkını çıkarmamıştı. Fakat böyle bir yaratığın vatandaşı olmasına akıl erdirememişti.

– İllaki bir kan bozukluğu, toprak ayrılığı olmalı kökeninde!

Tepesinde emir veren İngiliz subay ve onun direktiflerine harfiyen uyan bir Türk polis!

İçinden; "Hadi canım, olacak şey mi bu. Böyle bir yaratığın bu asil milletin kanını taşıması akla aykırı!" diyesi tutuyordu ama hemen aklına Dolmabahçe sarayındaki manzara geliyordu. Profesörü padişahın özel doktoruydu. Zaman, zaman saray tedavilerinde kendine asistanlık yapmıştı. Her gittiklerinde, padişahın yanından çıkan sivil kıyafetli, sarı benizli İngiliz generaliyle karşılaşmışlardı. İngiliz kendilerine "Padişahınızı, dolayısıyla ülkenizi ben yönetiyorum." dercesine manidar sırıtmıştı hep…

– İngiliz'e böyle padişah, padişah efendimize böyle polis belki çok yakışıyordu, ama bu asil millete yakışanı nasıl ve nerede bulunacaktı?

Uykuya, sıkıntı tırmanışının hangi noktasındayken dalmıştı, bilinmez. Rüyasında Maria'sını gördü. "Üzerinde gelinlik, yere değen duvağının eteklerini elleriyle toplamış, o doyulmaz güzelliğiyle kendine koşuyordu. O koştu, Ali koştu, ama aralarındaki mesafe bir türlü kapanmak bilmedi. Tam birbirlerine ulaşacakları zaman da, hiç tanımadığı bir adam ortaya çıkıp Maria'yı kendinden zorla uzaklaştırdı. Peşinden gitti ama ne Maria kaldı ortada, ne adam; flu bir zeminde her şey silinip, gitmişti…"

Ali, sabaha kadar benliğini yıpratan olumsuz düşünceler ve gördüğü kâbusun gönül burukluğuyla uğraşmıştı. Nesim Bey'le birlikte Okulun önüne geldiklerinde heyecanı doruk noktasına ulaştı. Kalbinin çarpıntısını o da duymuş olmalıydı. İçeri girmeden tembihte bulunma gereği duydu.

– Lütfen sakin ol genç doktorum, lütfen rahatla… İnan bana, her şey güzel olacak. Meraklanmana, böyle aşırı heyecana hiç gerek yok. Sen şimdi arabada bir saat sakin sakin otur. Gözün okulun pence-

relerinde olsun, bir saat sonra arabadan çıkıp kenarda dikil; Maria seni görsün, sen de onu… O zaman anla ki, işler iyi gidiyordur.

Nitekim öyle oldu. Başlangıçta çıkmaza girmiş görünen sorun, Nesim Beyin çabasıyla çok kolay çözüldü. Daha ilk yarım saatte Maria pencereden Ali'ye el sallamış, bir saatin sonrasında da Nesim Bey ve kızıyla birlikte arabaya binmişlerdi.

Nesim Bey, Ali ile Maria'nın hasretle kucaklaşmasını gözleri yaşlanarak izledi. Bunca yaşam sürmüştü; iki insanın birlikte ulaştığı sevgi yüceliğinin bakışlarından okunuşuna ilk kez şahit oluyordu. Onlara yeni teklifini iletti:

– Savaş sonuna dek sizi Köyceğiz'deki çiftliğimde misafir etmek isterdim. Teklifim hep geçerli. Kabul ederseniz sevinirim. Ama genç doktorumuzun ülke geleceğine ilişkin düşüncelerini biliyorum. Sorunlara uzak kalmayacağı gibi olası bir halk kalkışmasının tam içinde bulacak kendini… Maria ile kısa konuşmamızdan anladığım kadarıyla onun da, doktordan hiç farkı yok. Tıpkı benim gibi, köken ayrıcalığına rağmen üzerinde yaşadığı toprağın öz çocuğu ve bu ulusun bireyi olduğunu samimiyetle kabullenmiş. Önümüzdeki günlerde ona düşen görevler de olacak. En azından Ali'sine destek verecek… Şimdi doğru Torbalı'ya gidelim. Sizi orada Isparta trenine bindirir, kızımla biz yolumuza devam ederiz.

Oyalanma zamanı değildi. Hemen İzmir'den uzaklaşmaları gerekiyordu. Zira birkaç saat sonra Maria'nın izinsiz ayrıldığı anlaşılınca, okul idaresi güvenlik güçlerine başvurabilir, istenmeyen olaylar yaşanabilirdi… Öyle yaptılar, hızla yola devam ettiler.

*

Torbalı istasyonundaki veda töreni çok duygusaldı. Kısa zamanda oluşmuş büyük dostluğun, kısa birliktelikler sonrası ayrılık noktasına gelmiş olması, ıramanın hüznünü daha derinleştirmişti. Bakışlarında doyumsuzluğun izleri oluştu karşılıklı... Uzun süre bir

birlerine sarılı kaldılar. Ancak trenin kalkış düdüğü çalınca ayrılabildiler. Nesim Bey, çantasından bir çift pırlanta küpe çıkarmıştı, Maria'ya uzattı:

– Bunlar saray için hazırlanmıştı. Valide sultan hazretlerinin kulağına takılacaktı, İstanbul'un işgali nedeniyle nasip olmadı. Ama sen bunlara herkesten daha çok layıksın kızım. Düğün hediyem olsun size, sonsuza dek mutlu olmanızı dilerim. Umarım yine karşılaşırız…

"İnşallah" temennilerinin ardından Ali, Nesim beye tüm yaptıkları ve kıymetli hediyesi için şükranlarını sunarken Nesim Bey, otel baskınından yarasız beresiz hatta canlı kurtulmanın methiyesini düzdü ona.

– Cesur ve maharetliydin!

– Cesaretimin kapısını siz araladınız ve ikimiz birden gerekeni yaptık.

– Seninle tanışmaktan bahtiyar oldum.

– Ben de!

Ali, ayrılık zamanı Nesim beyin kulağına eğildi. İçindeki merakı gidermek amacındaydı. Fısıltıyla sordu:

– Maria'nın yerine bıraktığınız bayan okuldan nasıl çıkacak, onu söylemediniz?

– Maria dersten rahatsızlanmış numarasıyla ayrılıp, yatakhaneye çıktı. Kadını onun yerine yatırdık. İki saat orada kalacak. Bir münasip zamanda müdürün odasına girip

"Kendisinin Vali Bey tarafından armağan olarak sunulduğunu ve bu maksatla görevliler tarafından gizlice okula sokulduğunu, müdür beyin her emrini yapmaya hazır olduğunu…" söyleyecek. Tabii bunları söylerken de, kadının üzerindeki giysiler tek tek yere dökülmüş olacak… Buna layık biridir müdür hazretleri... Nefis bir sürpriz olacak!

ESKİ DÜZEN SOLMUŞ
YA YENİ BİR OLUŞ
YA DA YOK OLUŞ!

6 Mayıs 1919…

Isparta'nın baş tellalı Tireli İri Cemal, omzuna asılı davula kuvvetlice vurduktan sonra ünü çıktığınca bağırdı:

– Ey ahali, duyduk, duymadık demeyin; şehzade hazretleri Abdürrahim efendi ile Ali Rıza Paşa dahi, devlet büyüklerimizden oluşan bir heyetle birlikte bu gün Isparta'mızı şereflendireceklerdir. Herkes Hükümet meydanında toplansın, öğle namazından sonra padişah efendimizin fermanı okunacaktır.

Arada duyurusunu pekiştiriyordu:

– Duyduk, duymadık demeyin ha!

Ama şehir merkezinden uzaklaştıkça, söyleminde bazı değişimler yaptı. Belki yorgunluktan lâfı kısa kesmek istiyordu. Belki de, ömründe hiç padişah görmemiş olan halkın daha çok ilgisini çekmek amacındaydı:

– Ey ahali, padişah efendimiz bu gün şehrimize teşrif buyuracak herkes Hükümet meydanında toplansın!

Sülübey Mahallesindeki yaşlı babasını ziyaretten dönen Asliye mahkemesi ikinci kâtibi Recep efendiye rastlayınca rengi attı. Çün-

kü Adliye Kâtibi, lâfı saptırmasından dolayı kendini azarlamaya başlamıştı:

– İri Cemal yanlış beyanda bulunuyorsun. Şehzade yerine padişah diyorsun, millete doğruyu söyle.

İri Cemal, işine karışılmasına kızmıştı. "Yahu ha padişah, ha şehzade, aslında varlığıyla yokluğu belirsiz ikisinin de, üstelik kimin padişah olduğu meçhul. Bakarsın adam Isparta'ya gelene kadar padişah oluvermiş." diye itiraz edecek oldu, ama kâtip efendi tembihinde oldukça ısrarlıydı:

– Suç işliyorsun suç! Doğruyu söyle millete…

"Olur, beyim" deyip, hızla uzaklaştı İri Cemal. Bir yan sokağa girip nidasına aynı azimle devam etti:

– Ey ahali, şehzade hazretleri yanındaki heyetle şehrimizi şereflendirecek. Hükümet Meydanında padişah efendimizin fermanı okunacak. Öğle namazından sonra alanda toplanın. Duyduk, duymadık demeyin ha!

Tellal, çay boyundaki Deli Fadime'nin evi önüne gelince peş, peşe üç kez yineledi bu duyuruyu. Davuluna daha bir kuvvetlice vurdu. Amacı, her vakit alışkanlık yapıp da zevkle tekrarladığı üzere Fadime ile karşılıklı söyleşmek ve onunla eğlenmekti. Alışkanlık olmuştu. Davul sesini duyar duymaz dışarı fırlayan Fadime, önce İri Cemal'in önünde göbek atar, sonra da günün konusu üzerinde kendilerine özgü, karşılıklı yorumlaşırlardı. Ama bunca gürültüye rağmen Fadime ortalıkta gözükmüyordu. "Bu gün dışarı neden çıkmadı bu Allah'ın delisi, sakın hasta masta olmasın?" diye, söylendi Cemal… Tam davulun tokmağıyla kapıya tekrardan vuruyordu ki, Deli Fadime gözüktü.

– Deli misin be adam, güm güm ne bağırıp dursun? Duyduk işte kimin geleceğini…

– Allah'ın delisi, neden hemen dışarı çıkmadın? Artık göbek attığın da yok, havanda değilsin bakıyorum… Hâlbuki tam senlik bir gün; hele gel de bak, kimler geliyor şehrimize.

Deli Fadime'yi ileri geri söylendirmek istiyordu. Onu kışkırtmaya devam etti:

– Üstelik padişah efendimizin fermanı okunacak, padişahımız sana özel selâm falan yollamıştır, mutlaka meydana git, bakarsın senden dilekleri vardır.

– Yine ne isteyecekmiş padişah benden, verecek neyim kaldı? Kimden ne alacakmış?

Fadime'nin babası Balkan Harbinde, yavuklusu Çanakkale'de şehit olmuşlardı. Peş peşe gelen bu iki kaybın verdiği ıstırap, zamanla ruh sağlığının bozulmasına neden olmuştu.

Sevdiklerini varlığından koparıp alan bu yazgının işleyişinde hep yönetselleri suçlu görerek onlara karşı dinmez bir öfkenin fırtınasına kaptırmıştı ruhunu:

– Söylesene palavracı tellal, padişahın alacağı ne kaldı bende? Babayı aldı, evimiz göçtü. Erimizi aldı, tarlamız boş kaldı. Ekin yok, eken biçen yok. Çoluk yok çocuk yok, neyim kaldı verecek?

Fadime iki eliyle birden entarisinin eteklerini toplarken, bakışlarıyla belden aşağısını gösteriyordu:

– Aha, gen kalmış çorak bir tarlayla baş başa bıraktı beni, ekeni yok, biçeni yok. Daha neyi mi alacaklar ulan deyyus tellal?

İri Cemal, deli kadının mahrem yerlerini açarak yaptığı bu gösteriden utanmış, gözlerini başka yöne çevirmişti. Başından beri onları dinleyen Fadime'nin kapı komşusu Kaz Hatçe karıştı lâfa. Yarı beline kadar sarkmıştı pencereden.

– Bu defa almaya değil, vermeye gelmişler kız! Belki torbalar dolusu altın da getirmişlerdir. Ahir ömürlerinde ahaliye dağıtıverirler.

Bakarsın giderayak altına boğarlar halkı… Meydana sen de git, al hakkını.

"Delilenme Hatçe ana" diye çıkıştı Fadime.

– Bir de sen delilenme. Hiç onlar insana bir şey verir mi? Nerede duyulmuş, nerede görülmüş verdikleri? Hep alır onlar Hatçe ana, onlar hep ister!

– Kız, valla billa bu defa istemiyorlarmış. Üstelik nasihat vereceklermiş ahaliye…

– Ne nasihatiymiş o?

– Dün Ruhi Dede'den işittim, gelenlerin adına "nasihat heyeti" deniyormuş. Halkı alanlara toplayıp, "Düşman kapınıza gelince, onlara misafirperverlik gösterin, savaş mavaş çıkarmayın, huzuru bozmayın." diyorlarmış. "Oturun oturduğunuz yerde, kimseler ölmesin, siz keyfinize bakın." diye nasihatte bulunuyorlarmış. Eh, eşek değiller ya; keyif yapmak için ahaliye üç beş kuruş para verirler… Hiç kuru nasihatle keyif olur mu?

Duyduklarına bir anlam verememişti Deli Fadime… Evine girerken yüksek sesle bağırdı:

– Doğdum doğalı böyle ahmaklık duymadım ben… Düşmana, "Buyur, hoş geldin." denecek, esaret altında, keyif sürülecekmiş… Madem öyleydi, Balkanlarda, Çanakkale'de neden öldü benimkiler? İyice kafayı yemiş bunlar be… Ha bunlar var ya bunlar, hepten manyamışlar yahu, alayı delirmiş… Vay ahmaklar vay!

* * *

ISPARTA'NIN ANADOLU İSYANINA UYANDIĞI SABAH

Davul sesiyle gözleri aralanmıştı Ali'nin… Yataktan kalkmakta nazlandı. Ancak karşı komşuları iki kadının tellal İri Cemal'le yaptığı yüksek tonlu söyleşi, uykudan bütünüyle ıramasına yetti. Aslında, bıraksalar bütün gün uyuyacaktı. İzmir treninden gece yarısı inmişlerdi. Maria'yı evlerine bırakmak ve aralarındaki "İyi geceler!" muhabbeti, uzunca bir zaman almıştı. Başını, sabah ezanı okunurken koyduğu yastıktan akşama dek kaldırmama kararı vermişti… Ama "Ne mümkün, işte belanın püsküllüsü İstanbul'dan buraya dek uzandı peşimizden…" diye hayıflandı… Uykusunun kaçmasında, ne kadınları ve ne de tellalı suçluyordu. Öfkesi; **varlığı artık halka zarar vermeye başlamış yöneticilerin, kendi saltanatlarının devamı uğruna, gafletin zirvesinde korku dansı yapmalarındandı.**

– Ne yüzle halkın önüne çıkacaklar dedi, esaret kefeni biçtikleri bu millete ne diyecekler?

Başkalarınca, söylenecek lafları olmadığına inanılan insanların, üstelik NASİHATÇI olarak ortaya çıkması, izlenesi bir olaydı. Neden geldiklerini, ne söyleyeceklerini duymak gerekirdi. Ali, tüm yorgunluğuna rağmen sırf bu merak yüzünden Hükümet Meyda-

nındaki toplantıya gitme kararı aldı. Aslında umutsuzdu, bir ışık alacağını düşünmüyordu ama "çıkmayan candan" belki yeni bir hayat doğabilirdi. Bakarsın; **işgal altındaki İstanbul'da gaflete mahkûm olan kafalar, belki de Anadolu'nun özgür ortamında uyanışın destanına ortak olurlardı.**

– Her şeye rağmen ümit güzel bir duygu, neden olmasın!

* * *

İdareciler ve zadegân sınıfı nasihat heyetini şehrin dışında karşılamıştı. Mimar Sinan Camisinden başlayıp Hükümet Meydanına uzanan caddenin iki yanında elleri bayraklı, kızlı erkekli okul öğrencileri sıralanmıştı. Kendilerine çocukların arkasında yer verilen halk kesiminin, ellerinde bayraklar ve üzerinde, "Şehzade hazretleri hoş geldiniz!", "Padişahım, çok yaşa!" yazılı afişler vardı. Coşkuluydular. Ne de olsa koskoca devlet ayaklarına gelmişti.

Halk, duruşlarıyla bir mucize bekleyişi sergiler gibiydi… İkbalinin egemen güçler tarafından İtalyan işgaline endekslendiğini bilen ve her an köleleşmenin kâbusunu yaşamakta olan Ispartalılar, bu tasalı günlerinde, yetkilileri, üst düzey yöneticileri yanlarında görmenin mutluluğunu yaşıyorlardı. Öz topraklarında yabancılaşmanın belirsizliğinden doğan karamsarlıklarına bir ümit ışığı ararcasına bakıyorlardı, gelenlerin yüzüne.

Heyet, Şehzade Abdürrahim Efendi, Ali Rıza, Süleyman Şefik, Mahmut Cevat gibi sarayın önemli paşalarıyla, üniformalı İngiliz subay, Rum ve Ermeni Cemaatinin temsilcilerinden oluşuyordu. Bu çapraşık ve yakışıksız görüntüye rağmen ahali, yarın kaygısıyla yanan yüreklerine huzur pınarı akıtacak bir iki söz bekliyordu onlardan

Alanı dolduran binlerce insan, önce, padişahın fermanını Süleyman Şefik Paşanın gür sesinden dinledi; "İtilâf devletleriyle imzalanan mütarekenin koşullarına itirazsız uyulması…" emrediliyordu.

Ayrıca; "İşgal güçleriyle çatışmaya girip ortalığın karıştırılmamasını, halkın sükûnet içinde yalnızca işiyle, gücüyle uğraşmasını, siyaset ve devlet işlerine kafa yormaması gerektiğini…" ısrarla belirterek; "Hıristiyanlarla mutlaka iyi geçinmelerini…" salık veriyordu padişah.

Bu fermanda umduğunu bulamayan halk, Şehzade Abdürrahim efendiye ümitle bakmıştı. O ise; konuşmak yerine elindeki kâğıdı Ali Fevzi Paşaya okuması için uzattı. Söyleyeceklerine belki, kendi de inanmıyordu. Kim bilir belki de, zorla verilmiş olan bu görevin gerçekliğini özümsememiş bir bocalamanın çıkmazındaydı. Tavırları onu gösteriyordu.

– İstek olmasa da; görev yerine getirilecekti!

Ama Şehzadenin selâm ve hatır sormaya dönük cümlelerinin ardından gelen; "İşgalleri sabır ve sükûn ile karşılamalıyız, sulh konferansında hakkımızı mutlaka arayacağız." sözleri, halka hiç inandırıcı gelmedi. Miting alanını hoşnutsuzluk homurtuları doldurdu.

– İşgalleri sabır ve sükûn içinde karşılayın, hakkımızı sulh konferansına arayacağız!

Büyüklerin bu önerileri; işgal korkusunun acılarıyla kıvranan bireylere şifa sunmak yerine, mezarlığın yolunu göstermek kadar umarsız geldi onlara. Kapısına dayanmış sömürge düzeninin telaşıyla bocalayan Ispartalılar, çare diye esaret önerilmesine şaşıp kalmışlardı. Son cümlenin duyulmasıyla birlikte, büyük bir öfke seline kapılmış, fakat düşündüğünü yüksek sesle dillendiremeyen bu topluluğun ön sıralarından bir gencin, hançeresini patlatırcasına bağırdığı duyuldu:

– Ey efendiler, sizin söylediklerinize ve padişahımızın buyruğuna göre, elimizi, ayağımızı bağlayıp, düşmana aptalca teslim mi olacağız, böyle mi istiyorsunuz?

Bu soru üzerine koca meydana derin bir sessizlik çöküvermişti. Ne o ana kadar büyük coşkularla karşılanan heyet ve ne de devlet büyüklerine karşı hürmetkâr sözlerden başka hitap tarzı düşünmeyen ahali böylesine bir çıkış beklemiyordu. Bu güne dek, devletle halk arasında süregelen, "her şeyi emredenle, emirleri itirazsız kabullenen" görüntülü davranış biçimi hiç değişmemişti. Herkes bu aykırı sesin geldiği yöne baktı. Kolancızade Tabip Ali, kollarını yukarı kaldırmış, ünü çıktığınca sesini yükselterek sorgusuna devam ediyordu:

– Kendiniz kolayca esir oldunuz. Bir damla kan dökmeden başkenti, vatanın yüreğini ve vatandaşlarınızın namusunu işgal ordularına kendi elinizle teslim ettiniz. Yetmedi! Şimdi bizim de düşmanlara kolayca teslim olmamızı sağlamak için mi geldiniz ta buralara?

Buz kesilmişti ortalık… Uzun bir sessizliğin ardından, alışılmış toplumsal itaat düzenine başkaldırının yarattığı şoku ilk atlatan heyetteki paşalardan en kıdemlisi, yanındaki İngiliz temsilciyi göstererek yanıt verdi Ali'ye:

– Düşman yok delikanlı, düşman yok… Onlar bizim antlaşma imzaladığımız müttefiklerimiz, dostlarımızdır. Onlarla savaşımız yok. İtilâf devletleri, huzur ve sükûnu sağlamak amacıyla topraklarımızda… Onlar bize medeniyeti, huzuru getirmek için geliyorlar. Düşman yok, düşmanlık yok, dolayısıyla savaş dahi yoktur!

Ali, kendini İstanbul'da falakaya yatıran aymaz zihniyetin hiç değişikliğe uğramadan Isparta'da aynen karşısına çıktığını üzüntüyle gördü. Göğsü, iki omuzu arasındaki madalyalarla donanmış, görüntü azametlisi bu devlet büyüğünün, işgal düzenini halka mazur göstermeye yönelik saptırmaları çileden çıkmasına yetmişti, yanıtı ağır oldu:

– Beyler! Meydanı dolduran halk sizden bir ümit ışığı almaya gelmişti buraya. Ama siz köle olmamızı, esir yaşamamızı tavsiye edi-

bu topraklarda güller kırmızı açar

PAŞAM

HASAN BASRİ BİLGİN

Elinizdeki romana ad olan söz; sömürge düzeninin ordularına ve kendini yönetenlerin duyarsızlığına isyan eden Anadolu halkının bayrak cümlesidir...

Bu eser, ülkenin can damarını oluşturan KUVAYI MİLLİYE'nin ilk ocağını aydınlatan fener, Milli Mücadele'ye gebe kutlu bir doğumun öyküsüdür...

Romandaki kahramanlar, Türk tarihinde yerini almış GERÇEK kişilerdir. Anlatılanlar birebir yaşanmış BELGESEL olaylardır. Örneğin; Sarayköy'deki Kuvayı Milliye cephesinde çökme beklenirken, bir Ağustos gecesi Hafız İbrahim (DEMİRALAY) milislerinin Yunan ordusuna yaptığı yok edici baskını işgal kuvvetleri komutanı sonradan yayınladığı hatıratında; "O gece Buldan Dağları'nda neler olduğunu hâlâ anlamış değilim." diyerek anlatıyor...

Ayrı düşüncelere sahip, taban tabana zıt insanların KUVAYI MİLLİYE çatısı altında birleşerek verdikleri bağımsızlık destanının fotoğrafı, bütün şeffaflığıyla veriliyor bu romanda.

TARİH ve SANAT iç içe birlikte yoğrulmuş. Satırlarda buram buram Anadolu kokusu var. Özgürlüğe sevdalı kır çiçeklerinin ezgisini okuyorsunuz zevkle...

www.hayatyayinlari.com

9 786055 365080

₺35

twitter.com/hayatyayinlari
facebook.com/hayatyayinlari